

Percy, Buffalo Bill och jag

I en skärgårdsidyll på femtiotalet möter vi Ulf. Han har sommarlov och tror att det ska bli en sommar som alla andra, fylld av lekar, bad och upptåg med sommarkompisarna. Men så kommer vännen Percy på besök från stan och ingenting blir längre som förut. Tillsammans upplever de båda blodsbröderna olyckor, kärlekssorger, gräl, försoning och en arg farfar som mot slutet av sommaren inte alls är lika arg längre.

Rekommenderad från åk 4

EN FILMHANDLEDNING AV
ANNA HEDELIUS

Handling

Ulf och Percy blir blodsbröder. De skär skårer i sina handflator och lägger dem mot varandra så att blodet blandas. Blodsbröder gör allt tillsammans. Särskilt viktigt är det att få följa med sin blodsbröder till landet, menar Percy som inte har något eget lantställe.

Ulf medtycker halvt motvilligt, men vågar inte säga något till sina föräldrar om saken. Familjen reser till landet – en skärgårdsidyll som tillhör Ulfs farmor och argsinta farfar. Det är inget direkt hjärtligt välkomnande den senare ger familjen då de kommer ut till ön.

På landet träffar Ulf sina sommarkompisar – Klasse, som fått i sommarbeting av sin pappa att samla ihop 35 skalbaggs sorter och Pia, som är bofast på sommarön. Denna sommar har hon blivit väldigt söt tycker Ulf, som blir förälskad nästan genast han ser henne. När hon utlovar en puss om han kan få henne att skratta börjar han lägga ned alltmer av sin tid på att lära sig rabbla roliga historier.

Percy dyker upp på ön lagom till Ulfs födelsedag. Farfar är förstås arg för att ännu en snorvalp ska komma till ön. På födelsedagskalaset bjuds det jordgubbstårta, men farfar vill äta filmjolk, som han ber Percy krydda med socker och ingefära. Men Percy strör i stället peppar på filen. Farfar blir förstås rosenrasande och slår sönder en stol.

Än mer ont blod väcker pojkarna då de ur vedboden plockar fram gömda saker som farfar tillverkat till farmor. Men Percy låter sig inte skrämmas. När farfar lagar den sönderslagna stolen kommer han med synpunkter på hur det ska göras – och konstigt nog lyssnar farfar på vad han har att säga.

Från och med nu blir Percy en slags bundsförvant till farfar. Det gör att även Ulfs och farfars relation förändras. Farfar visar intresse för att umgås med pojkarna. Han lär dem skjuta gevär mot Ulfs mammas vilja och han börjar berätta om Buffalo Bill – en Vilda Western-spejare som han en gång träffade på cirkus i London. Det blir till en vana för trion att läsa ur Buffalo Bills memoarer tillsammans.

Med tanke på Ulfs kärleksplaner kommer Percys besök inte så lägligt. Speciellt inte eftersom Pia intresserar sig mer för Percy än för Ulf. Riktigt svartsjuk blir Ulf när Pia räddar Percy från att drunkna och efteråt torkar honom omsorgsfullt. Detta föranleder ett bråk mellan Ulf och Percy. Ulf tycker att Percy ska sluta "hålla på" med Pia. Men sanningen är nog att det mer är Pia som "håller på" med Percy.

När barnen leker kurragömma kan Ulf inte låta bli att gömma sig på samma ställe som Pia. Hon blir irriterad och ber honom sluta hänga efter henne. Trots detta och trots att Ulf har ramlat rakt in i ett brännässlesnår anser han att tiden är inne för att få henne att skratta, så han börjar dra en rolig historia. Pia går innan han ens hunnit bli färdig. Strax därpå berättar Percy samma historia och Pia skrattar.

Då det är dans vid dansbanan dansar Percy och Pia med varandra. Efter detta råkar Percy och Ulf i slagsmål, men eftersom Percy förstår att Ulf är ledsen och olyckligt kär erbjuder han sig att föreslå för Pia att Ulf och hon ska bli ihop. Sagt blir gjort, men Pia svarar att det är lika omöjligt som att rida på hästen Svarten.

Farfar undrar varför Ulf är så hängig och Ulf berättar om den olyckliga kärleken till Pia. Som tröst tar farfar med honom ut för att rulla en stor sten utför en klippa. Ulf tycker inte att det hjälper mot sorgen.

Allteftersom Ulfs olyckliga kärlek till Pia tilltar börjar pojkarna förstå anledningen till att farfar är så arg. Han är också olyckligt kär – i farmor.

Ulf deppar och vill vara i fred, men en morgon söker han upp farmor med frågan:

"Hade farfar kunnat göra något så du började älska honom på riktigt?" Farmor kan inte svara. "Om han hade varit som Buffalo Bill då?" undrar Percy. "Kanske det, han hade i alla fall snygga mustascher" svarar farmor och plockar fram ett kort som hon fått av farfar – föreställande Buffalo Bill med texten "To Erika with love".

Percy får en idé. Han tämjer Svarten så att Ulf kan rida på honom. Om detta går borde det även vara möjligt för Pia att bli kär i Ulf. Men Pia tycker bara att de är tontiga då Ulf kommer ridandes på Svarten. Det är ju Percy hon gillar deklarerar hon.

En kväll när familjen äter middag går åskan. Farmor beordrar alla att lämna bordet ifall blixten skulle slå ned i lampan. Hon sätter sin tillit till att Gud ska skona dem från olyckan. "Gud är kärleken" säger hon. "Vad vet du om kärlek, du som inte ens kan älska farfar som han älskar dig" säger Ulf. Farfar blir arg och går ut. När han kommer in igen har blixten slagit ned i hans fötter. "Kära älskade" säger farmor. "Vad sa du? Älskar du mig?" frågar farfar. "Jag vet inte" gråter farmor, varpå farfar går ut och med oanade krafter slänger den stora stenen, som han länge kämpat för att bli kvitt, nedför en brant.

Efter denna händelse blir ingenting sig likt, allra minst farfar. Han tycks ha fått en hjärnblödning och rekommenderas av läkare att tas in på sjukhus. Men farfar vill inte. Farmor lovar att vårda honom i hemmet.

Nu vill Ulf vara i fred. Han är arg på Percy och uppmanar honom att åka hem. Men farfar förmanar Ulf med orden: "Du är på väg att bli som jag – ilsken, envis, bitter. Det är ingen som orkar leva med en sån." Farmor tjuvlyssnar på samtalet. Ulf tar intryck och går till Percys säng för att stoppa om honom.

Nästa morgon är Percy ändå försvunnen. Ulf springer till båten för att be Percy stanna. Percy är inte svårövertalad. Båten vänder. "Fan, du ska ju lära mig att simma" säger han sorglöst när Ulf ber om ursäkt. Och det gör Ulf. När han väl kommit på att påminna Percy om att andas är det inga svårigheter för honom att simma både 15 och 30 meter.

Farfar odlar skagg och mustasch och ser till slut ut som Buffalo Bill. Farmor tycks nu se på honom med nya ögon. Filmen slutar med en bild på farfar Buffalo Bill till häst i färd med ett, precis som sin förebild, skjuta håll i mynt som han kastar upp i luften.

- Filmen tar upp många allvarliga teman, men vilken är känslan då man går ut ur biosalongen? Är man glad, ledsen, uppgiven, hoppfull? Diskutera varför.

Kär – härligt men farligt.

Det här är sommaren när Ulf börjar intressera sig för kärleken. Redan tidigt i filmen frågar han sin korsordslösande pappa om hur det var när han träffade mamma. "Underbart" svarar pappan, men återgår sen kvickt till sitt korsord.

Underbart är det också när Pia baddar Ulf i pannan med samma rosa handduk som hon har torkat sin kropp med. Ulf blir kär i Pia, men det går snart upp för honom att hans kärlek inte är besvarad. Det är med tunga steg han vandrar i skärgårdsidyllen – ratad, oförstådd, olycklig med en mängd frågor malande i huvudet: Hur kan livet vara så oräddvinst? Varför ska det behöva göra så ont att vara kär?

Något otippat blir det så småningom farfar som blir den som lyssnar och kan förstå Ulfs kärleksvändor. Farfar, som själv har varit olyckligt kär i hela livet. Hans Erika, Ulfs farmor, har aldrig älskat honom på samma sätt som han har älskat henne. Det är förstås därför han har blivit så bitter och arg. Han vill ogärna se sitt barnbarn gå samma öde till mötes. För farfar har det tagit ett helt liv att förstå att kärlek handlar om att ge – den kunskapen vill han dela med sig av till Ulf innan det är för sent.

Farfar gör slutligen upp med sin kärlekssorg. Det sker mycket handgripligt genom att han äntligen stjälpur den stora tunga ste-

nen över stupet – den sten som alltid legat i jordgubbslandet och kastat en stor och förgörande skugga över plantorna. Det är som om det är själva stenen som har varit fylld av all ilska, sorg och besvikelse. Då den är borta tar farfar kommando över sitt liv på ett oväntat vis. Han genomgår en inre förvandling och börjar se på tillvaron på ett nytt, mer positivt sätt. Och med den inre förvandlingen följer den yttre. Denna metamorfos gör att farmor börjar se annorlunda på farfar. Kanske börjar hon till och med älska honom till slut. Förutsättningen för det är i alla fall bättre nu när farfar har börjat tycka om sig själv.

- Varför blir man kär? Går det att förklara? Är det för att någon är söt, charmig eller tittar på en på ett alldeles speciellt sätt. Kanske är det för att hon eller han skrattar så gulligt? Var känns kärleken? I magen, hjärtat eller i hela kroppen? Hur känns det att vara olyckligt kär? Försök hitta bilder och scener i filmen som illustrerar kärleken och alla känslor som den bär med sig.

- Ulfs bror retar honom för att han är kär. Är det pinsamt att vara kär? Varför i så fall? Och varför är det så läskigt att säga "Jag tycker om dig" till någon? Är inte det bland det finaste man kan ge till någon, även om inte kärleken är besvarad? I Ulfs fall är det Percy som frågar Pia om hon vill bli ihop med Ulf. Vilket är det bästa sättet att fråga "chans" på någon?

- Även som liten kan man ha stora problem. Diskutera varför just farfar blir ett så bra stöd för Ulf i hans kärlekssorg. Är det för att han tar problemen på allvar? Varför vänder sig Ulf inte till sina föräldrar med problemen?

Iltsken – eller kanske bara ledsen

Farfar är arg. Det verkar vara hugget i sten. Det är så Ulf presenterar situationen för Percy och han liksom alla andra tycks betrakta farfars ilska som något statiskt. Detta är en av anledningarna till att Ulf ogärna vill ta med Percy till landet.

Föga anar han då att det är just Percys närvaro på landet som ska göra att farfar genomgår en förändring. Efter det sedvanliga muttrandet luckras farfaderns ilska sakta men säkert upp efter Percys ankomst till skärgårdsön. Plötsligt får farfar någon som ser och lyssnar till honom, någon som vägrar acceptera att han är en person som man ska behöva ha överdriven respekt för. Det tycks som om farfar har fastnat i ett ilsket beteendemönster som han inte alls är nöjd med själv. Percy med sin öppna och orädda hållning utmanar det mönster som hela familjen länge har rättat sig efter och lärt sig förhålla sig till. Men ibland behövs det bara att det kommer in en utomstående som börjar ställa annorlunda frågor eller bete sig på ett annat sätt för att gruppdynamiken ska bli en annan.

Som barn tror vi ofta att vuxna är så mycket mer erfarna än vi, att de handlar klokt och vuxet i alla situationer. Men många gånger är vuxna precis lika "barnsliga" som barn när det kommer till känslor, tillkortakommanden och konflikter. Farfar har låtit sin sorg påverka hans humör hela livet. Han har blivit bitter och ilsken mot sin omgivning, fastän han egentligen bara är ledsen. Ledsen för att farmor inte har sett honom, inte älskat honom för den han är.

Vad han inte på allvar har sett förrän Percy kommer till ön är att han med åren har blivit en sur och tvär gammal gubbe, som förstås är svår för någon att älska. Percy ser bortom ilskan och upptäcker en man med många kvaliteter. Det gör att farfar får tillbaka lusten att ta tag i sitt liv.

Den yttre förvandlingen till Buffalo Bill symboliserar förstås farfaderns inre förändring. Hans nya livshållning tycks följa deviserna "Allt är möjligt" och "Du kan bli den du önskar" – motton som hämtade från dagens populära Utveckla-dig-självkurser.

Hästen Svarten har ett beteende liknande farfars. Han är ilsken och arg, ända tills Percy börjar bry sig om honom. Då blir han lugn och fullt möjlig att rida på.

- Den som inte tycker om sig själv kan inte tycka om andra. Måhända är den frasen sliten, men inte desto mindre sann. Verkar det som om den sure farfarn gillar sig själv och sitt liv? Diskutera varför hans livsinställning förändras så radikalt i filmen? Vad är det hos Percy som får farfar att åter känna livsglädje?

I vått och torrt, i nöd och lust.

Trots att Ulf och Percy är blodsbröder i stan är Ulf tveksam att ta med Percy till landet. Hur ska han passa in bland sommarkompisarna – Klasse, söta Pia i caféet och kanske svårast av allt – arga farfar? Det visar sig att Percy passar in mycket väl överallt – kanske lite för väl. Han får Pia att skratta åt en rolig historia då Ulf misslyckas och han får farfar att börja prata, fast han tidigare bara har varit tyst och vresig. Han hjälper Klasse att "hitta" den 35:e och sista skalbaggen genom att limma ihop ett unikt exemplar av ett par dubletter och han bjuder upp tjejer på dansbanan.

Allt detta gör att Ulf blir svartsjuk. Han lovar trots det att lära honom simma. Det går sådär. Vid ett tillfälle är Percy på väg att flyta iväg all världens väg därför att Ulf distraheras av Pia som kommer förbi. Till Ulfs förtret blir det Pia som räddar Percy. Ulf blir arg på Percy och undrar varför han inte kunde ha kommit en annan sommar i stället. Han är ju bara i vägen för Ulfs kärleksplaner. Men Percy är inte intresserad av Pia. Han tycker att han har en toppensommar tillsammans med Ulf och tycker att vänskapen med honom är det viktigaste. Ulf blir till slut så arg att han inte vill vara blodsbröder med Percy längre utan vill att han ska åka hem. Men vid närmare eftertanke och ett samtal med farfar inser Ulf att han inte vill riskera vänskapen med Percy. Ulf förlåter Percy och Percy har heller inga problem att förlåta Ulf.

- Diskutera vad begreppet Blodsbröder står för i filmen? Vad kännetecknar vänskapen med en blodsbröder eller en bästis? Är det en vänskap som klarar av att utsättas för kriser och konflikter?
- Farmor och farfar har svårt att visa sina känslor. Hur visar vi människor kärlek? Kan man uttrycka kärlek på olika sätt?

Filmens berättande

Femtiotal i skärgården – vi har sett det på film förut och vi kommer att se det igen. Konceptet är på många sätt bekant och välkänt. Slakten samlad kring jordgubbstårtan, caféflickorna i vita förkläden, de slickade frisyerna på dansbanan – bilderna är inte på något sätt unika.

I *Percy, Buffalo Bill och jag* känns det som om filmskaparna genomgående har arbetat med mycket medvetna klichébilder – en sådan är till exempel då Pia baddar Ulfs panna efter att han har slagit sig och han tittar upp mot hennes ansikte i en lätt softad bild. Detta klichéartade berättarsätt är lätt avläsbart, begripligt och fyller väl sitt syfte att med bara några få penseldrag måla upp en hel tablå.

Den bitvis mycket pampiga musiken bidrar till att skapa en film som spelar på mycket starka känslor.

- Be gärna före biobesöket några av eleverna att tänka på musiken i filmen och hur den förstärker stämningen av vemod eller sorg. Andra kan få i uppgift att fundera över vilka tidsmarkörer som finns, vad i kläder och scenografi som placerar filmen i femtiotalet (eller i alla fall inte i nutid).

Förlagan och filmen

Som alltid när en bok blir film måste filmmanuset bli rätt kraftigt reducerat jämfört med boken för att rymmas inom filmens cirka nittio minuter. Många gånger blir läsaren av en älskad bok besviken på filmen för att den inte stämmer överens med de inre bilder som han eller hon har skapat i sin fantasi. Vissa väljer helt att avstå från att se filmer gjorda efter en litterär förlaga, för att inte riskera en möjlig besvikelse.

Chansen att stämningen i en film och bok ska stämma överens är kanske större om bokens författare också är inblandad i filmprocessen – som i detta fall då författaren Ulf Stark också har skrivit filmens manus. Den som har läst boken *Min vän Percy, Buffalo Bill och jag* ser att många av filmens scener är direkt plockade ur boken.

- Boken *Min vän Percy, Buffalo Bill och jag* är berättad i jagform. Diskutera om det finns ett tydligt subjekt i filmen, en person genom vilken filmen är berättad.
- Ulf Starks bok är skriven med en underfundig humor. Är också filmen humoristisk? Vilka scener lockar till skratt och i så fall varför?

Produktionsuppgifter

Sverige 2005

Producent: Anne Ingvar

Manus: Ulf Stark efter hans egen bok "Min vän Percy, Buffalo Bill och jag"

Regi: Anders Gustafsson

Foto: Camilla Hjelm Knudsen

Scenografi: Gert Wibe

Klipp: Åsa Mossberg

I rollerna

Ulf – Hampus Nyström

Percy – Daniel Bragderyd

Farfar – Börje Ahlstedt

Farmor – Lena Strömdahl

Pia – Felice Jankell

Ulfs mamma – Lisa Lindgren

Pappa – Niklas Hjulström

Tekniska uppgifter

Speltid: 83 minuter

Format: Vidfilm

Ljud: DTS Digital

Censur: Barntillåten

Svensk premiär: 30 september 2005

Distribution

Sony Pictures, Box 9501, tel 08-555 790 00, fax 08-555 790 50
www.sonypictures.se